

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ
до проекту постанови Кабінету Міністрів України
«Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України
від 23 травня 2012 р. № 467»

I. Визначення проблеми

Постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 року № 467 відповідно до частини п'ятої статті 338 Митного кодексу України (далі – МКУ) затверджено вичерпний перелік підстав, за наявності яких може проводитись огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів комерційного призначення органами доходів і зборів України (далі – вичерпний перелік). Згідно з пунктом 14 вичерпного переліку однією з таких підстав є одержання в установлених законодавством випадках від правоохоронних органів письмових доручень у межах кримінального провадження.

Водночас відповідно до статті 1 Кримінального процесуального кодексу України порядок кримінального провадження на території України визначається лише кримінальним процесуальним законодавством України. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 року № 467 є нормативно-правовим актом з питань митної справи і до кримінального процесуального законодавства України не належить.

Крім того, відповідно до статті 336 МКУ митний огляд (огляд та переогляд товарів, транспортних засобів комерційного призначення) є формою митного контролю. Відповідно до статті 320 МКУ форми та обсяги митного контролю обираються посадовими особами митних органів на підставі результатів застосування системи управління ризиками та/або автоматизованою системою управління ризиками. Не допускається визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участь їх посадових осіб у здійсненні митного контролю. Пункт 14 вичерпного переліку фактично дає правоохоронним органам змогу визначати форми та обсяги митного контролю, а форма доручення, наведена у додатку до вичерпного переліку, передбачає участь посадових осіб цих органів у проведенні огляду (переогляду), що не узгоджується з вимогами статті 320 МКУ.

Законом України від 25 січня 2022 року № 1999-ІХ «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо оподаткування митними платежами товарів, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових відправленнях, міжнародних експрес-відправленнях, та порядку їх декларування» частину п'яту статті 338 МКУ викладено у новій редакції, яка не передбачає такої підстави для проведення митними органами огляду (переогляду) товарів, транспортних засобів комерційного призначення, як отримання відповідної офіційної інформації від правоохоронних органів. Замість цього встановлено, що отримана від правоохоронних органів офіційна інформація опрацьовується митними органами самостійно із застосуванням системи управління ризиками.

Таким чином, пункт 14 вичерпного переліку та додаток до нього не відповідають положенням нормативно-правових актів вищої юридичної сили.

Основні групи (підгрупи), на які проблема справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	-	+
Держава	+	-
Суб'єкти господарювання, у тому числі суб'єкти малого підприємництва	+	-

Врегулювання зазначеного питання не може бути здійснено за допомогою:

ринкових механізмів, оскільки такі питання регулюються виключно нормативно-правовими актами;

чинного регуляторного акта, оскільки його редакція не відповідає нормам актів законодавства вищої юридичної сили.

II. Цілі державного регулювання

Метою розроблення проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 467» (далі – проект постанови) є приведення вичерпного переліку у відповідність до положень статті 320 та частини п'ятої статті 338 МКУ.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Альтернатива 1	Залишення наявної на цей момент ситуації без змін
Альтернатива 2	Прийняття проекту постанови

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні	Чинний регуляторний акт залишається таким, що не відповідає положенням нормативно-правових актів вищої юридичної сили. Залишається актуальною проблема неоднозначного (множинного) трактування прав та обов'язків посадових осіб митних та правоохоронних органів та неврегульованості їх

		взаємовідносин у процесі здійснення митної справи. Передбачений статтею 8 МКУ принцип виключних повноважень митних органів України щодо здійснення митної справи не додержується, вимоги статті 320 МКУ щодо недопустимості визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участі їх посадових осіб у здійсненні митного контролю не виконуються
Альтернатива 2	Прийняття проекту постанови забезпечить приведення чинного регуляторного акта у відповідність до положень нормативно-правових актів вищої юридичної сили, усунення неоднозначного (множинного) трактування прав та обов'язків посадових осіб митних та правоохоронних органів та неврегульованості їх взаємовідносин у процесі здійснення митної справи, сприятиме додержанню передбаченого статтею 8 МКУ принципу виключних повноважень митних органів України щодо здійснення митної справи та виконанню вимог статті 320 МКУ щодо недопустимості визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участі їх посадових осіб у здійсненні митного контролю	Відсутні

3. Проект постанови не розповсюджується на сферу інтересів громадян.

4. Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання.

Проект постанови стосується інтересів суб'єктів господарювання, які переміщують товари, транспортні засоби через митний кордон України, здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем, або провадять діяльність, контроль за провадженням якої покладено на митні органи.

Станом на 01.01.2023 на централізованому обліку в Державній митній службі України перебуває 180 679 суб'єктів господарювання. Фактично митні формальності упродовж 2022 року здійснювались 53 067 суб'єктами господарювання.

Проведення митними органами значної кількості митних оглядів, підставою яких є доручення на проведення огляду (переогляду) товарів, транспортних засобів комерційного призначення від правоохоронних органів, на сьогодні викликає значний суспільний резонанс серед суб'єктів господарювання, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Зазначені доручення направляються правоохоронними органами у межах кримінальних проваджень. У переважній більшості суб'єкти господарювання, які визначені як об'єкти контролю, не є стороною кримінального провадження. З огляду на вказане такі дії сприймаються громадськістю виключно як тиск на бізнес та призводять до негативного ставлення суб'єктами підприємницької діяльності до правоохоронних органів та митних органів.

Окремо необхідно зупинитися на статистичних даних, що відображають результати виявлення порушень митних правил під час реалізації письмових доручень, отриманих від правоохоронних органів.

Протягом 2020 року до митниць Держмитслужби надійшло 715 доручень на проведення огляду від правоохоронних органів щодо 2 059 об'єктів контролю (отримувачів, відправників, транспортних засобів). На підставі отриманих доручень митницями проведено 729 митних оглядів. За результатами проведених оглядів митницями складено 30 протоколів про порушення митних правил. Тобто лише у 4,1 відсотка випадків за результатами огляду виявлялись правопорушення. У розрізі об'єктів контролю, що зазначались у дорученнях, результативність становить 1,5 відсотка.

Протягом 2021 року до митниць надійшло 1 277 доручень на проведення огляду від правоохоронних органів щодо 5 480 об'єктів контролю (отримувачів, відправників, транспортних засобів). На підставі отриманих доручень митницями проведено 1625 митних оглядів. За результатами проведених оглядів митницями складено 26 протоколів про порушення митних правил. У 1,6 відсотка випадків за результатами огляду виявлялись правопорушення. У розрізі об'єктів контролю, що зазначались у дорученнях, результативність становить 0,5 відсотка.

Протягом 2022 року до митниць надійшло 1 269 доручень на проведення огляду від правоохоронних органів щодо 2 307 об'єктів контролю (отримувачів, відправників, транспортних засобів). На підставі отриманих доручень митницями проведено 488 митних оглядів. За результатами проведених оглядів митницями складено 19 протоколів про порушення митних правил. У 3,8 відсотка випадків за результатами огляду виявлялись правопорушення. У розрізі об'єктів контролю, що зазначались у дорученнях, результативність становить 0,8 відсотка.

Питому вагу суб'єктів малого підприємництва у загальній кількості суб'єктів ЗЕД визначити неможливо, оскільки проблема незалежно від рівня доходу однаково впливає на всіх суб'єктів господарювання, що перебувають на обліку в митних органах відповідно до статті 455 МКУ.

Показник	Великі-середні	Малі	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць	180 679	0	180 679
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків	100 %	0	100 %

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні	Невдоволеність суб'єктів господарювання діями митних та правоохоронних органів щодо збільшення часу проведення митних формальностей та затримкою вантажів
Альтернатива 2	Максимальні. Внесення змін до чинної постанови Кабінету Міністрів України надасть змогу: привести у відповідність до законодавства практику здійснення вибіркового митного контролю, який базується на аналізі ризиків, виключивши додаткові огляди (переогляди) товарів; зменшити кількість необґрунтованих рішень правоохоронними органами про проведення огляду (переогляду) товарів та транспортних засобів комерційного призначення; забезпечити задоволення суб'єктів господарювання у швидкому та ефективному митному оформленні товарів, уникнення можливих скарг	Відсутні

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблеми)	Бал результативності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного бала
Альтернатива 1	1	Не дає змоги досягнути поставлених цілей

		державного регулювання
Альтернатива 2	4	Дає змогу повністю досягнути поставлених цілей державного регулювання

Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Альтернатива 1	Відсутні	Відсутні	Є найгіршою з альтернатив, оскільки не сприятиме досягненню цілей державного регулювання. Залишиться актуальною проблема неоднозначного (множинного) трактування прав та обов'язків посадових осіб митних та правоохоронних органів та нерегульованості їх взаємовідносин у процесі здійснення митної справи. Передбачений статтею 8 МКУ принцип виключних повноважень митних органів України щодо здійснення митної справи не реалізований. Вимоги статті 320 МКУ щодо недопустимості визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участі їх посадових осіб у здійсненні митного контролю не дотримуються
Альтернатива 2	Забезпечує приведення чинного нормативно-правового акта у відповідність до норм МКУ, усунення неоднозначного (множинного) трактування прав та обов'язків посадових осіб митних та	Відсутні. Розроблення, погодження та прийняття проекту постанови здійснюють органи державної влади в межах своєї компетенції та витрат, передбачених державним бюджетом на їх утримання	Є оптимальною серед запропонованих альтернатив, оскільки відповідає вимогам державної регуляторної політики та досягає цілей державного регулювання

	<p>правоохоронних органів та неврегульованості їх взаємовідносин у процесі здійснення митної справи, додержання передбаченого статтею 8 МКУ принципу виключних повноважень митних органів України щодо здійснення митної справи та виконання вимог статті 320 МКУ щодо недопустимості визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участі їх посадових осіб у здійсненні митного контролю</p>		
--	---	--	--

Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи/причини відмови від альтернативи	Оцінка ризику зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта
Альтернатива 1	Переваги відсутні	Зовнішні чинники відсутні
Альтернатива 2	<p>Цей метод є найбільш оптимальним, оскільки узгоджує норми чинного регуляторного акта з вимогами нормативно-правових актів вищої юридичної сили.</p> <p>Реалізація цієї альтернативи забезпечує усунення неоднозначного (множинного) трактування прав та обов'язків посадових осіб митних та правоохоронних органів та неврегульованості їх взаємовідносин у процесі здійснення митної справи, додержання передбаченого статтею 8 МКУ принципу виключних повноважень митних</p>	Зовнішні чинники відсутні, але можуть бути виявлені у процесі реалізації проекту

	органів України щодо здійснення митної справи та виконання вимог статті 320 МКУ щодо недопустимості визначення форм та обсягів митного контролю іншими органами державної влади, а також участі їх посадових осіб у здійсненні митного контролю	
--	---	--

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

1. Основним механізмом для розв'язання визначеної проблеми є прийняття проекту постанови та фактична реалізація його положень.

2. Організаційними заходами, здійснення яких є необхідним для впровадження проекту постанови, є:

1) з боку органів державної влади –

проведення погодження проекту постанови із заінтересованими органами; забезпечення інформування громадськості про вимоги регуляторного акта шляхом оприлюднення проекту постанови в засобах масової інформації на офіційному вебсайті Міністерства фінансів України;

2) з боку суб'єктів господарювання та громадян – ознайомлення з вимогами регуляторного акта шляхом вивчення та аналізу змісту проекту постанови.

Ризику впливу зовнішніх факторів на дію регуляторного акта немає. Прийняття проекту постанови не призведе до неочікуваних результатів. Заподіяння шкоди у разі настання очікуваних результатів дії регуляторного акта не прогнозується.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги

Реалізація проекту не передбачає додаткових фінансових витрат центральних органів виконавчої влади.

М-Тест не проводився у зв'язку з тим, що суб'єкти малого підприємництва перебувають в однакових умовах з іншими суб'єктами господарювання.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Термін дії регуляторного акта є необмеженим, оскільки МКУ, з метою реалізації вимог якого розроблено проект постанови, має необмежений термін дії.

Зміна строку дії регуляторного акта можлива у разі зміни редакції положень МКУ, відповідно до яких розроблено проект постанови.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

1. Додаткових надходжень до держбюджету та місцевих бюджетів не передбачається, оскільки норми регуляторного акта не запроваджують нових податків і зборів (обов'язкових платежів).

2. Дія акта поширюється на суб'єктів господарювання, що провадять зовнішньоекономічну діяльність.

3. Не передбачається додаткових витрат коштів та часу платників податків.

4. Рівень задоволеності суб'єктів господарювання взаємодією з митними органами визначається через кількість проведених митними органами оглядів (переоглядів) товарів, транспортних засобів комерційного призначення та зменшення затрат часу на проведення додаткових митних формальностей.

Рівень поінформованості суб'єктів господарювання і громадян оцінюється як високий, оскільки проект постанови розміщено на офіційному вебсайті Міністерства фінансів України.

IX. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Стосовно регуляторного акта уповноважений орган виконавчої влади здійснюватиме базове, повторне та періодичне відстеження результативності регуляторного акта у строки, встановлені статтею 10 Закону України від 11 вересня 2003 року № 1160-IV «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», шляхом аналізу статистичних даних за допомогою інформаційних систем Держмитслужби та звітної інформації, яка надходить до Держмитслужби від митниць.

Базове відстеження результативності регуляторного акта буде проводитись через рік після набрання постановою чинності.

Повторне відстеження буде здійснюватися через два роки після набрання постановою чинності.

Періодичне відстеження здійснюватиметься раз на три роки, починаючи з дня виконання заходів з повторного відстеження результативності.

Метод проведення відстеження результативності – статистичний.

У разі виявлення нерегульованих та/або проблемних питань на підставі аналізу зауважень та пропозицій митних органів та суб'єктів господарювання ці питання будуть врегульовані шляхом унесення відповідних змін.

Виконавцями заходів із відстеження є Міністерство фінансів України, Держмитслужба.

**В. о. Голови Державної
митної служби України**

Сергій ЗВЯГІНЦЕВ

22 лютого 2023 р.